

УДК 346.11

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.1.45>

ЗАВДАННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

Врублевська-Місюна К.М.,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри патентознавства
та основ правозастосовної діяльності
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6973-3945>*

Врублевська-Місюна К.М. Завдання господарсько-правової політики держави у сфері інноваційного інвестування.

Статтю присвячено вивченню питань формування та реалізації державної політики у сфері інноваційного інвестування. Автором проаналізовано доктринальні джерела, які досліджують ці питання, та зроблено висновок стосовно головних напрямів розробки та реалізації такої політики, а також визначено її основні завдання. Проаналізовано недостатню правову інституціоналізацію поняття «державна політика» в господарсько-правовій сфері. Досліджено роль концептуальних аспектів господарсько-правової політики на основі принципів конституційного економічного порядку та науково обгрунтованої доктрини. Підкреслено необхідність державної підтримки для інноваційно-інвестиційного росту.

Висвітлено важливість визначення завдань господарсько-правової політики в сфері інноваційного інвестування. Зазначаються ключові аргументи: 1) визначення завдань допомагає уникнути розпорощення ресурсів та спрямовує їх на конкретні цілі; 2) створення прозорого середовища сприяє залученню інвестицій та зростанню інноваційного потенціалу; 3) постійна адаптація до змін в економічному та технологічному середовищі; 4) можливість моніторингу та оцінки ефективності політики. Визначення завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування сприяє збалансованому розвитку та досягненню позитивних результатів. Зроблено висновок, що удосконалення нормативно правової бази інвестиційно-інноваційного законодавства необхідне для забезпечення збалансованого розвитку. Визначення завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування є ключовим, оскільки це стимулює досягнення конкретних цілей, сприяє створенню сприятливого середовища тощо. Розглянуті аспекти підкреслюють необхідність розробки та прийняття Закону України «Про інноваційне інвестування» та створення комплексного правового середовища для забезпечення ефективного здійснення розглянутої діяльності.

Ключові слова: господарсько-правова політика, інноваційна політика, інвестиційна політика, інноваційне інвестування, інноваційний продукт.

Vrublevska-Misiuna K.M. Task of the state economic and legal policy in the field of innovative investment.

The article is aimed at studying the issues of formation and implementation of the State policy in the field of innovative investment. The author analyzes the doctrinal sources which study these issues and draws a conclusion as to the main directions of development and implementation of such policy, and also identifies its main tasks. The author analyzes the insufficient legal institutionalization of the concept of «state policy» in the economic and legal sphere. The role of conceptual aspects of economic and legal policy based on the principles of constitutional economic order and scientifically sound doctrine is investigated. The necessity of state support for innovation and investment growth is emphasized.

The importance of defining the tasks of economic and legal policy in the field of innovative investment is highlighted. The key arguments are noted: 1) definition of tasks helps to avoid dispersion of resources and directs them to specific goals; 2) creation of a transparent environment promotes investment attraction and growth of innovation potential; 3) constant adaptation to changes in the economic and technological

environment; 4) the possibility of monitoring and evaluation of policy effectiveness. Defining the tasks of economic and legal policy in the field of innovative investment contributes to balanced development and achievement of positive results. It is concluded that improvement of the regulatory framework of investment and innovation legislation is necessary to ensure balanced development. Defining the objectives of economic and legal policy in the field of innovative investment is key, as it stimulates the achievement of specific goals, contributes to the creation of a favorable environment, etc. These aspects emphasize the need to develop and adopt the Law of Ukraine «On Innovative Investment» and to create a comprehensive legal environment to ensure the effective implementation of the activities under consideration.

Key words: economic and legal policy, innovation policy, investment policy, innovative investment, innovative product.

Постановка проблеми. Інноваційне інвестування є ключовим фактором для стимулювання економічного зростання, розвитку технологічних новацій та підвищення конкурентоспроможності держави на світовому ринку. Актуальність підкреслюють такі аспекти, як по-перше, зростаюча роль інновацій - у сучасному світі інновації стають визначальним фактором для розвитку різних галузей економіки, від технологічних до медичних. Відповідно, залучення інвестицій у сферу інновацій має стати важливою стратегією для держав, які прагнуть до збільшення своєї конкурентоспроможності. По-друге, створення нових робочих місць, адже розвиток інновацій сприяє виникненню нових підприємств і галузей, що в свою чергу забезпечує створення робочих місць та зменшення безробіття. По-третє, період технологічної революції - зараз людство переживає епоху швидкого технологічного розвитку, яка вимагає від держави адекватних стратегій та політичних рішень для підтримки інноваційних підприємств та дослідницьких проєктів.

Загалом, дана тема є важливою для подальшого розвитку держави, її конкурентоспроможності та здатності відповідати викликам сучасності. Визначення завдань державної політики у сфері інноваційного інвестування є важливим кроком для досягнення успішних результатів і забезпечення ефективного розвитку економіки та інноваційного потенціалу держави.

Стан дослідження. Вивченню питань господарсько-правової політики держави присвячено праці науковців, серед яких можна виділити В.І. Борісова, Д.В. Задихайла, Т.А. Лавренюка, Р.О. Стефанчука та ін.

Разом з тим, вченими було приділено увагу дослідженню проблеми господарсько-правової політики в окремих сферах господарювання. Так, Ю.Є. Атаманова розглянуто інноваційну політику, В.І. Кухар, В.В. Кудрявцева, Т.Л. Таран досліджували інвестиційну політику, В.О. Усатий висвітлював промислову політику. Однак, питання забезпечення господарсько-правової політики держави у сфері інноваційного інвестування залишається недостатньо вивченим. Серед невирішених питань варто звернути увагу на механізми та інструменти забезпечення ефективної господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування, серед яких важливе місце посідає питання визначення завдань вказаної політики, що має задати вектор розвитку відносин інноваційного інвестування.

Метою статті є визначення сутності та завдань господарсько-правової політики держави у сфері інноваційного інвестування.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку економічних систем постає необхідність досягнення високих і стабільних темпів економічного зростання, яке в основному досягається завдяки інноваційно-інвестиційним факторам. Вичерпання традиційних ресурсів та підвищення їх цін, а також зростаюча конкуренція на міжнародних ринках факторів виробництва у ситуації постійного збільшення потреб суспільства ускладнюють можливість досягнення економічного зростання за рахунок екстенсивних факторів. На даному розвитку інноваційно-інвестиційну сферу України можна характеризувати як недостатньо відповідаючу світовим тенденціям. Наразі економіка, здатна до прискореного оновлення основних активів, технологій та продукції, ефективного розповсюдження та взаємодії новітніх досягнень науки і техніки, набуває перспективної конкурентоспроможності.

Як зазначає Стефанчук Р.А., система знань, навичок та вмінь у сфері системи права розподіляється на три рівні: математику права, філософію права та політику права. Вивчення цих рівнів допомагає глибше розуміти та аналізувати правову дійсність з різних перспектив, що сприяє розвитку ефективних стратегій управління правовою системою. При цьому автор відзначає, що найскладнішим рівнем є політика права. Цей рівень вимагає вибору моделі правової системи, що найкраще відповідає політичним, економічним та соціальним реаліям. Політика права передбачає визначення

структури, елементів та етапів впровадження правових змін. Вивчення цього рівня дозволяє спостерігати за динамікою розвитку правової системи та спрямовувати її розвиток відповідно до потреб суспільства [1, с. 53-61].

Лавренюк Т.А. слушно зауважує, що питання господарсько-правової політики та її принципів, так само як і питання принципів господарського права, є мало дослідженими у правовій науці. Ця недостатня увага до даного аспекту призводить до відсутності належної стратегії послідовного розвитку господарсько-правової політики. Така ситуація спричиняє низку проблем, включаючи недоліки у правовому регулюванні господарських відносин.

Наслідком відсутності чіткої та послідовної господарсько-правової стратегії є хаотичність та відсутність внутрішнього зв'язку в правовому регулюванні господарських відносин. Це виражається у протиріччях, невирішених питаннях та прогалинах в нормативно-правовому середовищі. Відсутність цілісної господарсько-правової політики позначається на правовому регулюванні, що, з одного боку, обмежує розвиток правових відносин у конкретних сферах та сегментах ринку. З іншого боку, такий стан речей може призвести до затримок у розвитку господарських відносин, що негативно впливає на економічний розвиток країни [2, с. 152].

Отже, важливо звернути належну увагу на розробку та впровадження послідовної господарсько-правової політики, яка відповідатиме сучасним потребам та сприятиме розвитку правових відносин в ефективний та збалансований спосіб.

З метою дослідження та визначення основних завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування необхідно визначити, що саме розуміється під господарсько-правовою політикою держави. Початок такого дослідження передбачає уточнення поняття та сутності господарсько-правової політики, її мети та ролі в контексті розвитку національної економіки, а з'ясування та заповнення прогалин у законодавчому регулюванні господарсько-правової політики сприятиме створенню більш прозорого, стійкого та раціонального середовища для розвитку підприємницької діяльності та інвестиційного клімату в країні.

Як зазначає Д.В. Задихайло основою господарсько-правової політики держави є принципи конституційного економічного порядку, національної економічної стратегії та науково обґрунтованої господарсько-правової доктрини. Її сутність відображена у державних програмах економічного розвитку як невід'ємна, структурна та інструментальна складова. Ця політика представляє собою концептуальну позицію держави відносно пріоритетів та напрямків подальшого розвитку господарського законодавства, збагачення практики його застосування та оптимізації правового господарського порядку [3].

Як уявляється, господарсько-правова політика держави, базуючись на положеннях конституційного економічного порядку, економічної політики держави та наукової господарсько-правової доктрини і зафіксована у змісті державних програм економічного розвитку як обов'язкова, структурна та інструментальна їх складова є імперативною концептуальною позицією держави щодо напрямів та змісту подальшого розвитку господарського законодавства, удосконалення практики його застосування, оптимізації правового господарського порядку як такого [4, с. 6-7].

Д.В. Задихайло, акцентує увагу на тому, що «політико-правовий феномен «державна політика» не отримав в законодавчому забезпеченні діяльності держави адекватну його значенню і ролі правову інституалізацію» [5, с. 383].

Дослідження Д.В. Задихайла підкреслює важливість концептуальних аспектів господарсько-правової політики, заснованої на принципах конституційного економічного порядку та науково обґрунтованої доктрини. Однак, автор наголошує на невідповідності законодавчого врегулювання цього політико-правового феномена. Це вказує на потребу подальшого дослідження та правової інституціоналізації державної політики для забезпечення її ефективності та реалізації зазначених принципів.

Відсутність кодифікації інвестиційного та інноваційного законодавства створюють потребу у створенні комплексного інституту, який має включати в себе ці аспекти. Залишається актуальною думка про важливість самостійного розвитку такого інституту та його законодавчої закріпленості шляхом прийняття окремого Закону України «Про інноваційне інвестування в Україні» [6, с. 130].

Для прогресивного інноваційно-інвестиційного росту важливою є державна підтримка. Держава має бути каталізатором інноваційного розвитку, замовником досліджень та сприяти їх впровадженню у різні галузі саме такий підхід сприяє національному інноваційному розвитку. Не менш важливою є державна підтримка впровадження інновацій на міжнародному рівні, адже сприяє стійкому економічному зростанню та конкурентоспроможності на міжнародному рівні та допомагає впроваджувати передові технології і забезпечує сталість економіки країни [7, с. 113].

Перш ніж говорити про завдання господарсько-правової політики інноваційного інвестування, доцільним вважається розглянути сутність господарсько-правової політики у сфері інновацій та інвестицій.

В.В. Святогор визначає державну інноваційну політику як «систему державних заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для ефективного розвитку науково-технічного потенціалу країни як основи її економічного зростання» [8, с. 259].

У свою чергу, господарсько-правова політика держави в сфері інноваційного інвестування відіграє важливу роль у підвищенні ефективності використання виробничих ресурсів, праці тощо. Ця політика виступає як дієвий інструмент для забезпечення подальшого розвитку відносин, пов'язаних з створенням, передачею у користування, безпосереднім використанням інноваційних продуктів, що в свою чергу сприяє забезпеченню ефективного використання ресурсів, розвитку новітніх технологій та підтримці інноваційно-орієнтованих підприємств.

Однак, оскільки при здійсненні інноваційного інвестування мова йде про комерціалізацію вже готового інноваційного продукту, то необхідним є вивчення інвестиційного аспекту здійснення такої діяльності.

Т.Л. Таран визначає інвестиційну політику як «інвестиційну ідеологію держави, що відбивається в системі засобів, спрямованих на створення та реалізацію спеціального механізму правового регулювання інвестиційних відносин з метою формування цілісної моделі інвестиційного ринку, підтримання його високого потенціалу за допомогою закріплення в Державній програмі інвестиційного розвитку» [9, с. 6]. Тобто, інвестиційна політика розглядається як ідеологія держави для формування ринку.

В свою чергу В.В. Кудрявцева розглядає інвестиційну політику як системну діяльність, спрямовану на регулювання параметрів інвестиційного ринку за допомогою законодавства та активної участі держави, визначаючи інвестиційну політику як «окрему обов'язкову складову економічної політики держави, що являє собою системну цілеспрямовану діяльність визначених державних органів по створенню та реалізації спеціального алгоритму заходів, з метою активізації або гальмування параметрів функціонування інвестиційного ринку, або окремих його сегментів, за допомогою формування відповідного за змістом нормативно-правового забезпечення інвестиційних відносин, застосування необхідних засобів державного їх регулювання та прямої участі держави як суб'єкта зазначених відносин, що базується на закріпленій у державній програмі інвестиційного розвитку узгодженій моделі такого ринку» [10, с. 16].

Таким чином, незважаючи на різницю у визначенні вищевказаного поняття обидва підходи до розуміння інвестиційної політики держави вказують на важливість державного впливу на розвиток інвестиційної сфери для досягнення стратегічних економічних цілей.

Отже, державна інноваційна політика та державна інвестиційна політика є двома важливими аспектами державного розвитку, які можуть взаємодіяти для досягнення спільної мети, разом з тим, вони мають різні акценти та фокуси. Державна інноваційна політика спрямована на стимулювання і підтримку інноваційних процесів, наукових досліджень, розробок нових технологій, продуктів, послуг. Така політика може включати в себе такі заходи, як надання грантів дослідникам, створення інноваційних центрів тощо. Державна інвестиційна політика спрямована на залучення та підтримку інвестицій у різні сфери економіки. Це може включати фінансові стимули, податкові пільги, розвиток інфраструктури та інші заходи, що сприяють залученню інвесторів та розвитку різних секторів

Поміж тим, необхідне подальше вдосконалення нормативно-правової бази інвестиційно-інноваційного законодавства. Один з ключових аспектів в цьому контексті – визначення завдань господарсько-правової політики держави у сфері інноваційного інвестування.

Ключовими аргументами, які підкреслюють важливість визначення завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування є: 1) наявність конкретної цілі – визначення завдань дозволяє зосередити увагу на конкретних цілях та завданнях, що в свою чергу допомагає уникнути розпорошення ресурсів та спрямовує їх на реалізацію важливих завдань; 2) створення сприятливого середовища – створення сприятливого і прозорого середовища для правоволодільця інноваційного продукту та інвестора сприяє залученню більшої кількості інвестицій та сприяє зростанню інноваційного потенціалу; 3) постійна адаптація до змін – визначення завдань дозволяє державі швидко реагувати на зміни в економічному та технологічному середовищі, оскільки інноваційний ландшафт постійно змінюється і державна політика повинна відповідати новим викликам; 4) можливість моніторингу та оцінки – визначені завдання можуть бути виміряні та оцінені, що допомагає зрозуміти, наскільки ефективною є політика у вказаній сфері та чи потребує певних змін.

Отже, визначення завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування є необхідним для забезпечення збалансованого розвитку відносин у вказаній сфері та досягненню позитивних результатів.

На підставі цього, як уявляється, завдання господарсько-правової політики держави мають полягати у наступному. По-перше, розробка та прийняття ЗУ «Про інноваційне інвестування», включаючи наступні аспекти: розробка створення необхідних параметрів правової урегульованості відносин інноваційного інвестування, що одразу могли б стимулювати реалізацію. Це включає: 1) визначення правових форм та механізмів, що стимулюють та сприяють впровадженню інноваційних продуктів. (тобто пряме регулювання, створення необхідних правових форм). Наприклад, передбачення податкових пільг, фінансових заохочень, гарантій та інших стимулів для інвесторів у сфері інновацій; 2) визначенні необхідного обсягу та кола нормативно-правових актів, що доповнюють і завершують правовий механізм. Це може включати в себе розробку додаткових постанов, інструкцій тощо, які б деталізували вимоги, умови та порядок здійснення інноваційного інвестування. Крім того, важливо забезпечити взаємодію цих нормативно-правових актів з існуючою нормативною базою, що стосується господарської діяльності.

По-друге, завдання господарсько-правової політики в сфері інноваційного інвестування як такі: 1) визначення усіх ключових елементів правовідносин, пов'язаних з інноваційним інвестуванням, для їх практичної реалізації. Це передбачає детальний аналіз різних аспектів відносин інноваційного інвестування, включаючи визначення прав та обов'язків сторін, механізмів залучення інвесторів, умов використання інноваційних продуктів, розподілу прибутків тощо; 2) створення правових передумов для застосування розроблених інструментів державного регулювання відносин інноваційного інвестування, що означає прийняття нормативних актів та розробку таких правових механізмів, які б забезпечували функціонування та використання інструментів підтримки та регулювання відносин інноваційного інвестування; 3) забезпечення передбачуваності дій учасників правовідносин та мінімізація ризиків настання підстав для відповідальності. Це стосується чіткої правової регламентації прав та обов'язків праволодильців, інвесторів, партнерів, держави та інших суб'єктів відносин інноваційного інвестування. Також важливо визначити механізм врегулювання можливих спорів.

Усі вищезазначені аспекти спрямовані на створення комплексного та системного правового середовища, що сприятиме розвитку відносин інноваційного інвестування в Україні та забезпечить сталість та ефективність відносин між учасниками.

Висновки. На сучасному етапі економічного розвитку актуальним залишається забезпечення стабільного економічного зростання. Враховуючи поступове вичерпання традиційних ресурсів, зростання цін, високу конкуренцію на ринку важливо розвивати господарсько-правову політику в сфері інноваційного інвестування. Проте, недостатнє дослідження даної теми призводить до відсутності стратегічного підходу, що ускладнює правове регулювання вказаних відносин, адже систематичний аналіз, розробка та затвердження господарсько-правової політики є необхідною для сталого розвитку. Дослідження господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування вказує на необхідності уточнення поняття, мети та значення цієї політики. Заснована на конституційних принципах та науковій доктрині вона потребує подальшої інституціоналізації. Державна підтримка інноваційного інвестування є ключовим фактором для ефективного розвитку.

Отже, удосконалення нормативно правової бази інвестиційно-інноваційного законодавства необхідне для забезпечення збалансованого розвитку. Визначення завдань господарсько-правової політики у сфері інноваційного інвестування є ключовим, оскільки це стимулює досягнення конкретних цілей, сприяє створенню сприятливого середовища тощо. Розглянуті аспекти підкреслюють необхідність розробки та прийняття Закону України «Про інноваційне інвестування» та створення комплексного правового середовища для забезпечення ефективного здійснення розглянутої діяльності.

Список використаних джерел:

1. Стефанчук Р. Шляхи реформування цивільного законодавства: погляд на захід та схід. Право України. 2009. № 8. С. 53–61
2. Лавренюк Т.А. Принципи господарсько-правової політики та їх співвідношення із принципами господарського права. Проблеми цивільного та підприємницького права в Україні.

- Часопис Київського університету права, (1), С. 152–156. <https://chasprava.com.ua/index.php/journal/article/view/211>.
3. Задихайло Д.В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2013. 38 с.
  4. Задихайло Д.В. До концепції правового забезпечення механізму економічної політики держави. Теорія і практика правознавства. Вип. 1 (5) / 2014 До 210-річчя Університету <https://core.ac.uk/download/pdf/230565907.pdf>.
  5. Задихайло Д.В. Господарсько-правове забезпечення економічної політики держави. Харків: «Юрайт». Монографія. 2012. 456 с.
  6. Врублевська К. М. Місце інноваційного інвестування в господарському праві України. Економічна теорія та право. 2017. № 1 (28). С. 119–131.
  7. Юринець З.В., Круглякова В.В., Петрух О.А. Інноваційно-інвестиційна політика держави: стан та особливості розвитку. Економіка і суспільство. Вип. 4. 2016 С. 108–113. https://economyandsociety.in.ua/journals/4_ukr/16.pdf.
  8. Святогор В.В. Теоретичні основи державної інноваційної політики і її складників. Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. Том 24. Вип. 7. 2016. С. 259. https://www.dnu.dp.ua/docs/visnik/fmecon/program_5e4b8c9ca56c5.pdf.
  9. Таран Т.Л. Напрямки та завдання інвестиційної політики України в контексті національно-орієнтованої економіки. Теорія і практика правознавства. 2020. Вип. 2 (18). <https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewjkbLKil96AAxViJRAIHWFsAeYQFnoECBUQAQ&url=http%3A%2F%2Ftlaw.nlu.edu.ua%2Farticle%2Fview%2F217001%2F219116&usq=AOvVaw0XeaHAXWoyX4bl0mZvtuvq&opi=89978449>.
  10. Кудрявцева В.В. Інвестиційне законодавство України та національна інвестиційна безпека. Право та інноваційне суспільство. № 2 (13). 2019. <https://old.apir.org.ua/wp-content/uploads/2019/12/Kudriavtseva13.pdf>.